

К. Р. Резворовичкандидат юридичних наук,
завідувач кафедри цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРИНЦИП «НАЛЕЖНОГО ВРЯДУВАННЯ» У СОЦІАЛЬНИХ СПРАВАХ

Актуальність статті полягає в тому, що тісне співіснування держави та людини, яке в ході еволюційних процесів дедалі більше міцнішало, призвело до формування унікального взаємозв'язку між зазначеними суб'єктами. Наразі як держава по відношенню до людини, так й безпосередньо сама людина по відношенню до держави мають низку обов'язків, які потребують відповідального підходу та сумлінного виконання. Наприклад, кожний пересічний українець в процесі власної життєдіяльності стикається з необхідністю сплачувати до державного бюджету різного роду податки, цільове призначення яких доволі часто зводиться до утримання апарату публічного управління, а держава, в свою чергу, зобов'язується забезпечувати суспільні потреби, серед яких ключового значення набуває соціальний захист. Метою статті є повномасштабний аналіз принципу належного врядування, його витоків та особливостей, а також огляд специфіки застосування означеного принципу в соціальних справах. Задля досягнення поставленої мети висунуто наступне завдання – здійснити синопсис понятійного апарату досліджуваної тематики та визначити основні аспекти застосування принципу належного врядування в соціальних справах з відповідними прикладами з судової практики. Зроблено висновок, що принцип належного врядування покликаний змінити природу владних відносин, забезпечивши більшу відкритість державних управлінь та доступ громадськості до прийняття рішень. Не даремно Генеральний секретаріат ООН постійно робить акцент на принципі належного врядування, безапеляційно заявляючи про його важливість в питаннях подолання бідності та впровадження інновацій, попри певні недоліки. Успіх та швидкість, з якою Україні вдасться впровадити даний принцип на практиці залежать від багатьох факторів, центральним з яких здається стан розвитку громадянського суспільства. Особливо важливо застосовувати належне врядування в соціальних справах, де підвладний суб'єкт відчуває себе вдвічі більш вразливим та незахищеним. Очевидно, що принципи належного врядування також позитивно відіб'ються на якості роботи публічних службовців, адже вони покликані стимулювати їх до кращих показників. Отже, враховуючи Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, Україні потрібно запроваджувати реальне виконання принципів належного врядування на всіх рівнях публічного адміністрування, що вбачається можливим виключно у разі поєднання громадського контролю з парламентським, судовим, а також з виконавчим контролем з боку органів юстиції.

Ключові слова: пенсіонер, пільговик, регіон, виплати, неналежне врядування, уповноважені органи.

Актуальність теми. Тісне співіснування держави та людини, яке в ході еволюційних процесів дедалі більше міцнішало, призвело до формування унікального взаємозв'язку між зазначеними суб'єктами. Наразі як держава по відношенню до людини, так й безпосередньо сама людина по відношенню до держави мають низку обов'язків, які потребують відповідального підходу та сумлінного виконання. Наприклад, кожний пересічний українець в процесі власної життєдіяльності стикається з необхідністю сплачувати

до державного бюджету різного роду податки, цільове призначення яких доволі часто зводиться до утримання апарату публічного управління, а держава, в свою чергу, зобов'язується забезпечувати суспільні потреби, серед яких ключового значення набуває соціальний захист.

З течією часу відносини між державою та людиною видозмінювалися, що проявлялося в чергуванні концепцій публічного управління. Поступово на зміну управлінській моделі бюрократичного типу (англійською мовою old

public management) прийшов новий публічний менеджмент (new public management), а децю згодом останній поступився місцем належному врядуванню (good governance) – концепції, яка покликана ефективно та справедливо задовольнити суспільний запит на гідний рівень життя, розвиток й інновації. Як слушно наголошує Л. В. Трофімова, концепція «належного врядування» являє собою продукт модернізації життя, який сприяє розвитку багатоаспектного та різнопланового співробітництва влади та громадянського суспільства в питаннях реалізації публічної політики, надання послуг, захисту прав і свобод громадян, а також в питаннях вдосконалення соціальної сфери [1, с. 359].

Якщо термін «врядування» вперше з'явився наприкінці 30-х років ХХ століття в роботах американських економістів, як політичне поняття, що розширило зміст дотеперішніх «адміністрування» та «менеджмент», то словосполучення «належне врядування» було сформовано вже значно пізніше (в 90-і роки) на щорічній конференції Світового банку з питань економічного розвитку. Тоді ж було задекларовано, що відмічена концепція публічного управління в першу чергу направлена на врахування інтересів приватних осіб, а також найбідніших та соціально незахищених верств населення під час прийняття державою тих чи інших рішень [2, с. 99].

Популярність концепції належного врядування серед сучасних спеціалістів викликана її здатністю наповнити категорію державного управління новим змістом. Зокрема, мова йде про переорієнтацію з досягнення виключно економічної ефективності на соціально-гуманітарний вектор, що тягне за собою відкритість, підзвітність, доступність, підконтрольність та, врешті-решт, чутливість до потреб громадян з боку адміністративно-керівних органів. При цьому належне врядування передбачає активне впровадження управлінських нововведень, що відповідає динамічним викликам сьогодення.

Враховуючи палке намагання України вступити до лав Європейського Союзу, які до речі тривають вже сьомий рік, а також перманентні проблеми нашої держави з реалізацією на практиці одного з основоположних правових принципів – верховенства права, актуальність досліджень застосування концепції належного врядування в національних умовах не викликає жодних сумнівів. В даному контексті особі стоїть тематика соціальних справ, де публічне управління та якість відповідних адміністративних актів залишають бажати кращого. Варто

погодитися з уніфікованою позицією професорів Р. С. Мельника та В. М. Бевзенко, які вагомо вказують на здатність досягти таких цілей, як мінімізація корупції, ефективне залучення небайдужої громадськості до участі в публічному правлінні, врахування потреб меншості під час прийняття адміністративних актів та повсюдне домінування верховенства права саме завдяки впровадженню принципів належного врядування [3, с. 81]. Додає значущості тематиці даного наукового дослідження й той факт, що належне врядування й як концепція, й як принцип адміністративного права щодо соціальних справ вивчалось фрагментарно та не має під собою необхідної бази наукових робіт.

Стан дослідження. Серед вчених які присвячували свої праці прискіпливому розбору особливостей публічного управління та відповідних його принципів, в тому числі принципу належного врядування, окремо слід виділити наступні прізвища: В. Б. Авер'янов, О. Ю. Амосов, Н. В. Галіцина, А. А. Єзеров, Г. П. Кухарева, В. П. Птеренко, А. А. Пухтецька, М. О. Пухтинський, В. С. Стрельцов, Н. П. Струк та інші.

Метою статті є повномасштабний аналіз принципу належного врядування, його витоків та особливостей, а також огляд специфіки застосування означеного принципу в соціальних справах. Задля досягнення поставленої мети висунуто наступне завдання – здійснити синопсис понятійного апарату досліджуваної тематики та визначити основні аспекти застосування принципу належного врядування в соціальних справах з відповідними прикладами з судової практики.

Виклад основного матеріалу. Переходячи до викладення основного матеріалу, перш за все відмітимо, що побудова демократії в сучасному її розумінні спирається на трьох «слонів»: справжнє народовладдя, верховенство права та належне врядування. Всі з перелічених стовпів сучасної демократії перетинаються між собою, але разом з тим мають низку елементів, притаманних лише ним. Так, верховенство права має на увазі легалізацію діяльності владно-публічних інституцій й захист основоположних прав людини, народовладдя передбачає поглиблення змістовного навантаження верховенства права, що проявляється в прозорості та участі громадян в управлінні державою, а належне врядування не тільки поглиблює попередні категорії, а й ставить окремий акцент на підзвітності уповноважених органів і ефективності їх управлінських рішень [4, с. 8].

Розвиток принципів народовладдя, верховенства права та належного врядування в історії характеризується непаралельністю й переважно перебував в прямій залежності від стадій онтогенезу держави та її інституцій. Прийнято вважати, що спочатку виник принцип верховенства права, який змінив справедливість на власний розсуд, а вже потім розвилися аспекти народовладдя, які згодом затвердилися власне у самій демократії. Сукупність народовладдя та верховенства права стали незмінними супутниками лібералізації суспільно-політичного життя, що породило ідею демократичного врядування. Останнє словосполучення використано не випадково. Справа в тому, що термін «good governance» може перекладатися з англійської мови на українську в декількох інтерпретаціях. Зокрема, як «добре», «належне» чи «ефективне» врядування. Намагаючись уникнути зайвих тавтологій, логічно іноді замінювати слово «належне» допустимим аналогом. Втім відносно прикметників «добре» та «ефективне» (мається на увазі врядування) більш доцільно використовувати слово «демократичне», адже згідно із позицією Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) «добре/ефективне врядування» може мати ознаки ефективності, але одночасно бути й таким, що заперечує окремі права людини чи групи людей (наприклад, заперечення свободи слова чи віросповідання). В якості красномовного зразка можна навести Китай чи Іран, де об'єктивно якісне, добре державне управління, проте присутні проблеми з тією ж свободою слова, що не дозволяє говорити про достатній рівень демократії й, як наслідок, їхнє врядування важко віднести до класичного «good governance». З огляду на те, що переклад певного терміну з однієї мови на іншу не завжди може точно передати його сутність, докази чого були наведені в декількох реченнях вище, в даній роботі в подальшому, як синонімічний варіант словосполученню «належне врядування», ми будемо використовувати фразу «демократичне врядування». Подібне доречно й з тієї точки зору, що інститут «good governance» початково наповнювався демократичним сенсом та передбачав нове, досконале врядування, яке б відповідало вимогам відкритого та справедливого суспільства в повному обсязі, безумовно не залишаючи поза увагою й результативність управлінських дій і рішень.

Розтлумачуючи поняття «належне врядування» необхідно ясно усвідомлювати, що дана категорія виникла на теренах Європи та є про-

дуктом європейської теорії адміністративного права. Її глобальна функція полягала в тому, аби змінити роль публічного управління, зробивши його більш соціально орієнтовним. Іншими словами, належне врядування повинно сформулювати певні безапеляційні вимоги до процесу прийняття рішень та державної політики, а це означає, що воно може розглядатися в якості правового принципу. В Україні чи не в перше про належне врядування заговорив В. Б. Авер'янов, який звернув увагу, що новітня адміністративно-правова доктрина нашої держави повинна ґрунтуватися на ідеології людиноцентристського толку, коли держава служить інтересам людини. Відмічений філософ та правник стверджував, що у вітчизняних реаліях досі зберігається підхід, відповідно до якого держава домінує над людиною, а остання сприймається, як підвладний суб'єкт, чий інтереси менш пріоритетні, ніж державні. Єдиним шляхом змін автор вбачав трансформацію всієї системи управління, яка дасть змогу більш-менш адекватно прирівняти особистість та державну машину [5, с. 13–14].

На думку С. С. Волинця, в широкому розумінні належне врядування являє собою демократичне, відповідальне, прозоре, підзвітне та дієве управління, яке направлено на досягнення суспільного добробуту [6, с. 7]. Водночас очевидно, що такий підхід не висвітлює всіх значущих сторін досліджуваної дефініції, а відтак не може вважатися прийнятним.

Більш вдало, на авторський погляд, належне врядування трактує аспірант кафедри політології Національної академії державного управління при Президенті України О. В. Бейко, який вказує, що врядування буде належним лише у разі співробітництва всіх сторін, котрі так чи інакше пов'язані з процесом управління суспільними справами. Владні органи та громадськість повинні однаково рішуче брати на себе відповідальність за рівень та якість життя в соціумі. Саме через наближення влади до потреб окремого громадянина, окремої громади вбачається можливість різкого покращення ефективності публічного управління. При цьому згаданий науковець закликає не ототожнювати належне врядування із публічним управлінням, оскільки перше пов'язано з політикою участі у прийнятті певного рішення, видачі адміністративного акту, а також прозорістю таких дій, а останнє зосереджується на імплементації вже прийнятих рішень [7]. До речі, застерігаючи від змішування воедино термінів «публічне управ-

ління» та «належне врядування», не можна оминати увагою й потребу в розмежуванні категорій «державне управління» та «політика», які подекуди помилково прирівнюються. Так, в загальновизнаному ідеалі політика – це раціональна відповідь на дилему між порядком та плюралізмом думок. Її сутність зводиться до дискусій, публічних протистоянь, опозиції, критики та навіть певних «корисних конфліктів», наслідком яких є прийняття конкретних політичних рішень. Поряд з цим державне управління сфокусоване на забезпеченні громадського порядку, чого неможливо досягнути в разі наявності патологічних конфліктів в системі відповідних органів [8, с. 8].

Доктор юридичних наук Н. В. Галіцина пропонує розглядати належне врядування у двох варіаціях: як систему цінностей, політичних дій та інституцій, за допомогою яких суспільство контролює соціально-політичні та економічні процеси всередині країни (при обов'язковому співробітництві уряду, громадськості та приватного бізнесу) і як процес прийняття, запровадження, перегляду та перевірки певних рішень, котрий передбачає механізм компромісу між державою та населенням [9, с. 104]. Де-факто принцип належного врядування характеризується подвійним функціоналом. З одного боку він захищає окремі правила, що утворюються навколо однієї головної ідеї (демократичного управління), а з іншого – він сам може слугувати підмогою для формування нових правил за тією ж направленістю. Виходить, що як принцип він становить відкрите джерело прав та обов'язків.

В цілому принцип належного врядування це історія про самоорганізацію суспільства, в голові кута якої стоїть гарантія рівних можливостей для всіх та соціально-економічна справедливість в її найбільш утопічних проявах. Не даремно деякі науковці відносяться до належного врядування, як до інструменту, здатного забезпечити функціонування суспільства в якості саморегульованої системи, за наслідком чого реалізуються наступні завдання: відповідність політики держави потребам населення; реальна участь громадян в державному управлінні; об'єднання потенціалу різних соціально-економічних секторів; контроль за роботою уповноважених структур та органів. Також примітно, що належне врядування є цінністю само по собі, адже виступає ключовим засобом досягнення «Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року» [10].

Низка спеціалістів в галузі адміністративного права, розмірковуючи з приводу змісту поняття «належне врядування», наполягають на необхідності вірного розуміння саме слова «врядування», як визначального в наведеному словосполученні. В цьому розрізі варто відмітити, що концепція «врядування» (в деяких наукових джерелах зустрічається «урядування» від слова «уряд») розвивалася поряд з людською цивілізацією та сьогодні являє собою процес прийняття рішень та процес, яким таке рішення запроваджується або не запроваджується. Цікаво, що згаданий процес супроводжується обов'язковою наявністю розгалуженої мережі суб'єктів (формальних та неформальних), які в більшій або меншій мірі впливають на імплементацію рішень. На національному рівні паралельно з формальними суб'єктами у вигляді уряду, громадськості та іншої заінтересованої спільноти можуть існувати неформальні, такі як кримінальні синдикати, олігархи, транснаціональні корпорації, ЗМІ, міжнародні фінансові установи, лобісти, релігійні лідери, політичні партії тощо. Зрозуміло, що надмірний вплив неформальних суб'єктів на прийняття адміністративним органом рішення призводить до корупції чи втілення в життя певних корупційних схем. В такому разі годі й говорити про належне врядування, адже ігноруються його основні характеристики (участь громадян в прийнятті рішень, верховенство права, прозорість, відповідальність, орієнтація на консенсус (медіація різних інтересів в суспільстві), справедливість, ефективність та результативність, підзвітність, стратегічне бачення) [9, с. 103–104].

Аналіз вищенаведеної інформації дає підстави погодитися з міркуваннями Г. П. Кухаревої, яка запевняє, що належне врядування існує тільки тоді, коли досягаються три мети:

- висока якість та дієвість законів;
- кожен представник держави має можливості для реалізації власного потенціалу;
- продуктивність в будь-якому економічному секторі [11, с. 80].

Перелічене переформулюється з вимогами Світового банку, який до того ж у власних програмних документах закріплює позицію, відповідно до якої належне врядування займає центральне місце в розбудові та становленні інвестиційно привабливого клімату держави, а також сприяє зміцненню всієї економіко-соціальної системи. Унікаючи протиріч між задекларованими принципами та практичною діяльністю, Світовий банк,

як й більшість інших донорів, міжнародних фінансових інституцій, все частіше надає відповідну грошову допомогу нужденним країнам на умовах реформування управлінської сфери та приведення її до стандартів належного врядування.

Належне врядування уособлює в собі практики управлінської діяльності, розроблені в усьому світі. Це певне мірило якості демократичного розвитку держави. Подібне й не дивно, з огляду на те, що узгодженість та передбачуваність дій адміністративних органів має важливе значення для ефективного надання адміністративних послуг. Достеменно відомо, що центральні органи виконавчої влади не завжди здатні відслідкувати усі наявні проблеми та вчасно на них відреагувати [12, с. 75]. Така ситуація пов'язана з реформуванням окремих сфер соціального буття, політичною обстановкою чи стратегічними прорахунками, але найголовніше те, що населення не повинно страждати та зазнавати будь-яких утисків власних інтересів через помилки відповідних органів. В зазначеному контексті вкрай важливим є рішення Європейського Суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) у справі «Рисовський проти України», де у пунктах 70–71 йдеться про обов'язок держави мінімізувати ризик помилок в діяльності власних органів, а також усіляко сприяти пануванню принципу правової визначеності. В той же час ЄСПЛ стверджує, що принцип належного врядування не повинен перешкоджати державним органам виправляти, так звані, випадкові помилки, навіть ті, що мали місце через недбалість самих державних органів. Аргументація цієї тези зводиться до того, що альтернативна позиція могла б призвести до санкціонування неналежного розподілу обмежених державних ресурсів, що б саме по собі суперечило б загальним інтересам. Разом з тим безсумнівно, що потреба у виправленні помилок не може характеризуватися непропорційним втручанням в нове право, набуте особою, впевненою в легітимності власних дій та добросовісності дій державного органу (тут чітко простежується взаємозв'язок з принципом легітимних очікувань). Спрощено кажучи, державні органи, що не дотримуються власних процедур, не повинні отримувати жодної вигоди від своїх протиправних дій або від уникнення виконання своїх обов'язків [13, п. 70–71].

У справі «Пінкова та Пінк проти Чеської Республіки», посилаючись на вірне трактування принципу належного врядування, Європейський Суд заявив, що держава в своїх діях повинна бути послідовною, а помилки її орга-

нів не можуть виправлятися за рахунок осіб, котрих вони стосуються [14]. До речі, втілення такого постулату можливо віднайти й у вітчизняному законодавстві, зокрема у Законі України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», де зазначено, що при повторному розгляді документів не допускається відмова у видачі дозволу з причин, раніше не зазначених в письмовому повідомленні заявнику [15, абз. 8, ч. 5, ст. 4–1] (демонстрація того, що державні помилки не повинні виправлятися за кошт зацікавлених осіб, а внутрішні процедури адміністративних органів покликані сприяти принципу юридичної визначеності).

Цікавою здається й справа «Графов проти України», за наслідком розгляду якої ЄСПЛ постановив, що принцип належного врядування покладає на владу зобов'язання не тільки оперативно виправляти допущені помилки, а й виплатити відповідну компенсацію приватній особі, що постраждала внаслідок допущених помилок [16, п. 37].

Особливого поширення помилки адміністративних органів, на превеликий жаль, отримали в соціальних справах, де громадянин нашої держави подекуди зазнає жорстких утисків. Останнім часом все більше поширюються ситуації неправильного розрахунку пенсій, пільгових виплат або інших соціальних дотацій, через що страждають найбільш незахищені верстви населення. При цьому, попри той факт, що принцип належного врядування зобов'язує владного суб'єкта після виявлення допущеної помилки невідкладно та з власної ініціативи провести правильний розрахунок відповідної соціальної виплати та погасити виниклу заборгованість [17, с. 155], уповноважені органи не рідко пасивно підходять до такого роду ситуацій, протиправно ігноруючи власні зобов'язання. Яскравим прикладом може слугувати справа № 454/2238/16-а, в якій Сокальське об'єднання управління Пенсійного фонду України Львівської області, всупереч законодавчим положенням та принципу належного врядування, відмовило позивачу в поновленні виплати раніше призначеної пенсії. Згідно із обставинами справи у 1989 році позивачу була призначена пенсія за віком на пільгових умовах. Двома роками пізніше позивач емігрував з України до Сполучених Штатів Америки, внаслідок чого та на підставі, діючого на той момент, законодавства йому було припинено пенсійні виплати (у зв'язку з постійним проживанням за кордоном). В 2016 році, враховуючи рішення Конституційного Суду України від

07 жовтня 2009 року [18], яким було встановлено неконституційність законодавчих норм щодо припинення виплати пенсії особам, котрі виїжджали за межі України на постійне проживання, позивач звернувся до відповідного управління Пенсійного фонду з проханням про поновлення раніше призначеної пенсії з часу прийняття Конституційним Судом України означеного рішення. Суб'єкт владних повноважень відмовив заявнику, пославшись на процедурні помилки звернення, а також на те, що рішення Конституційного Суду України має відношення до емігрантів, які покинули Україну після дати ухвалення рішення. Не погодившись з позицією владного суб'єкту, позивач звернувся до адміністративного суду за захистом власних прав.

Суд першої інстанції задовольнив позовні вимоги в повному обсязі, але апеляція змінила рішення, задовольнивши його лише частково (зміни торкнулися частини щодо часу, з якого позивачу слід поновити виплати раніше призначеної пенсії). В свою чергу Верховний Суд видозмінив висновки апеляційної інстанції, встановивши, що поновлення виплат раніше призначеної пенсії слід здійснювати з моменту прийняття відповідного рішення Конституційним Судом України. Але, для тематики нашого дослідження більш важливе навіть не це, а те, що на думку колегиї суддів Касаційного адміністративного суду державні органи відповідальні за вчасне та послідовне виконання рішення Конституційного Суду України від 07 жовтня 2009 року. Так само як і помилки у розумінні правових норм з боку компетентних органів та по відношенню до прав пенсіонерів, які, будучи громадянами України, перебувають за кордоном, свідчать про порушення принципу належного врядування, сутність якого чітко розкрито в багатьох рішеннях Європейського Суду [19, п. 52]. Подібна ж правова позиція міститься й у Постанові Верховного Суду по справі № 821/536/18 від 12 березня 2021 року [20, п. 24].

Не менше складнощів виникає в пенсіонерів або пільговиків, які переміщуються з регіонів Донеччини та Луганщини до іншої частини України, у зв'язку з бойовими діями на Сході країни, та теж не можуть отримати належні їм виплати саме через неналежне врядування з боку уповноважених органів. Прикладами таких судових процесів теж рясніє Єдиний державний реєстр судових рішень, втім з огляду на структурну та об'ємну обмеженість формату наукової статті навести їх аналіз вбачається наразі неможливим.

Стосовно принципу належного врядування та соціальних справ цікавими здаються ще декілька адміністративних справ, які вирішувалися в найвищих інстанціях. Зокрема, у справі № 808/1860/14 Верховний Суд постановив, що листи-роз'яснення Міністерства праці та соціальної політики України, хоча й не є нормативно-правовими актами, свідчать про певний підхід владних органів до вирішення питань. Якщо листи оприлюднюються та офіційно визнаються компетентними органами, з принципу належного врядування слідує, що підвладний суб'єкт вправі діяти на їх підставі, вважаючи такі листи правомірними та в достатній мірі переконливими [21, п. 49]. А у справі № 1340/4937/18 Колегія суддів Касаційного адміністративного суду України Верховного Суду констатувала, що протиправна невплата одноразової грошової допомоги особі, в якій наявна інвалідність у зв'язку з виконанням службових обов'язків з ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, може завдати незручностей, психологічного напруження та розчарування, що, навіть при відсутності вагомих наслідків у вигляді погіршення здоров'я, варто вважати порушенням принципу належного врядування та достатньою підставою для відшкодування моральної шкоди [22].

Підводячи підсумок під даним дослідженням, слід відмітити, що принцип належного врядування покликаний змінити природу владних відносин, забезпечивши більшу відкритість державних управлінців та доступ громадськості до прийняття рішень. Не даремно Генеральний секретаріат ООН постійно робить акцент на принципі належного врядування, безапеляційно заявляючи про його важливість в питаннях подолання бідності та впровадження інновацій, попри певні недоліки.

Успіх та швидкість, з якою Україні вдасться впровадити даний принцип на практиці залежать від багатьох факторів, центральним з яких здається стан розвитку громадянського суспільства. Особливо важливо застосовувати належне врядування в соціальних спорах, де підвладний суб'єкт відчуває себе вдвічі більш вразливим та незахищеним. Очевидно, що принципи належного врядування також позитивно відібраються на якості роботи публічних службовців, адже вони покликані стимулювати їх до кращих показників. Отже, враховуючи Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, Україні потрібно запроваджувати реальне виконання принципів належного врядування на всіх рівнях публічного адміністрування, що вбача-

ється можливим виключно у разі поєднання громадського контролю з парламентським, судовим, а також з виконавчим контролем з боку органів юстиції.

Список використаної літератури:

1. Трофімова Л. В. Судовий контроль належного врядування у справах про соціальний захист. Збірник матеріалів III міжнародної науково-практичної конференції «Соціальні права та їх захист адміністративним судом» (м. Київ, 04 вересня 2020 р.). Київ, 2020. С. 359–363.
2. Колісниченко Н. Принципи належного врядування у зарубіжних дослідженнях: пріоритет місцевих практик. *Актуальні проблеми державного управління*. 2014. Вип. 4. С. 99–102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyu_2014_4_26
3. Мельник Р. С., Бевзенко В. М. Загальне адміністративне право: навчальний посібник / за заг. ред. Р. С. Мельника. К. : Ваїте, 2014. 376 с.
4. Навчальний дистанційний курс «Належне врядування» (проект упроваджений Програмою розвитку ООН та профінансований Європейським Союзом) [Електронний ресурс]. 2020 р. 139 с. Режим доступу: <https://eduhub.in.ua/files/160337577339464.pdf>
5. Авер'янов В. Б. Нова доктрина українського адміністративного права на етапі становлення. *Актуальні проблеми держави і права*. 2007. № 35. С. 10–16.
6. Волинець С. С. Розвиток громадянського суспільства як чинник впровадження принципів «належного врядування» в Україні. *Аспекти публічного управління (Теорія та історія публічного управління)*. 2016. № 37–38. С. 5–11.
7. Бейко О. В. Механізм вдосконалення управління на місцевому рівні та наближення його до європейських стандартів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej1/txts/Beyko.htm>
8. Guides to good governance (Посібник з належного врядування: професіоналізм та добросовісність державної служби) [Електронний ресурс] / за ред. Ф. Кардони, С Еріксена, Б. Б. Кнудсена. 35 с. Режим доступу: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/7/pdf/200724-BI-GGG1-ukr.pdf
9. Галіцина Н. В. Принципи «good governance» і «good administration» в адміністративному праві. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 13. С. 101–110.
10. Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019 / Президент України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
11. Кухарева Г. П. Належне врядування як шлях до становлення дієвої системи публічного управління в Україні [Електронний ресурс] / Г. П. Кухарева. *Теорія та практика державного управління*. 2015. Вип. 3. С. 76–83. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2015_3_15
12. Мілієнко О. А. Судовий захист як гарантія дотримання принципу належного урядування. Збірник матеріалів III міжнародної науково-практичної конференції «Соціальні права та їх захист адміністративним судом» (м. Київ, 04 вересня 2020 р.). Київ, 2020. С. 74–77.
13. Рішення у справі «Рисовський проти України» (Заява № 29979/04): Рішення, Справа, Заява від 20.10.2011 р. / Європейський Суд з прав людини. *Офіційний вісник України* від 22.02.2013 р., № 12, стор. 292, стаття 488 (Офіційний переклад).
14. Cases of Pincova and Pinc and Zvolski and Zvolaska against the Czech Republic (Applications № 36548/97 and № 46129/99): judgments of 5 November 2002 and 12 November 2002, final on 5 February 2003 and 12 February 2003 / European Court of human rights. [Electronic resource]. Access mode: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-80670>
15. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 06.09.2005 р. № 2806-IV / *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2005, № 48, ст. 483.
16. Рішення у справі «Графов проти України» (Заява № 4809/10): Рішення, Справа, Заява від 18.12.2018 р. / Європейський Суд з прав людини. *Офіційний вісник України* від 10.12.2019 р., № 95, стор. 152, стаття 3155 (Автентичний переклад).
17. Берназюк Я. О. Темпоральні межі судового захисту соціальних прав. Збірник матеріалів III міжнародної науково-практичної конференції «Соціальні права та їх захист адміністративним судом» (м. Київ, 04 вересня 2020 р.). Київ, 2020. С. 150–157.
18. Рішення Конституційного Суду України у справі з конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 2 частини першої статті 49, другого речення статті 51 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»: Рішення від 07.09.2009 р. № 25-рп/2009, Справа № 1-32/2009/ Конституційний Суд України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ccu.gov.ua/docs/585>
19. Постанова Верховного Суду по справі № 454/2238/16-а від 17.03.2021 р. (Єдиний державний реєстр судових рішень) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95580321>
20. Постанова Верховного Суду по справі № 821/536/18 від 12.03.2021 р. (Єдиний державний реєстр судових рішень) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95551950>

21.Постанова Верховного Суду по справі № 808/1860/14 від 15.10.2020 р. (Єдиний державний реєстр судових рішень) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92201586>

22.Постанова Верховного Суду по справі № 1340/4937/18 від 04.02.2020 р. (Єдиний державний реєстр судових рішень) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87363932>

Rezvorovych K. R. Principle of “proper governance” in social affairs

The relevance of the article lies in the fact that the close coexistence of the state and man, which in the course of evolutionary processes became stronger and stronger, led to the formation of a unique relationship between the mentioned subjects. Currently, both the state in relation to the person and the person himself in relation to the state have a number of obligations that require a responsible approach and conscientious fulfillment. For example, every average Ukrainian in the course of his own life is faced with the need to pay various types of taxes to the state budget, the purpose of which is quite often reduced to the maintenance of the public administration apparatus, and the state, in turn, undertakes to provide for public needs, among which are of key importance acquires social protection. The purpose of the article is a full-scale analysis of the principle of good governance, its origins and features, as well as an overview of the specifics of the application of this principle in social affairs. In order to achieve the goal, the following task was put forward – to carry out a synopsis of the conceptual apparatus of the researched topic and to determine the main aspects of the application of the principle of good governance in social affairs with relevant examples from judicial practice. It was concluded that the principle of good governance is intended to change the nature of power relations, ensuring greater openness of state managers and public access to decision-making. It is not for nothing that the General Secretariat of the UN constantly emphasizes the principle of good governance, unequivocally declaring its importance in poverty alleviation and innovation, despite certain shortcomings. The success and speed with which Ukraine will be able to implement this principle in practice depends on many factors, the central of which seems to be the state of development of civil society. It is especially important to apply good governance in social disputes, where the subordinate subject feels doubly vulnerable and unprotected. It is obvious that the principles of good governance will also have a positive effect on the quality of work of public servants, because they are designed to stimulate them to better performance. Therefore, taking into account the Association Agreement with the European Union, Ukraine needs to introduce real implementation of the principles of good governance at all levels of public administration, which is considered possible only in the case of combining public control with parliamentary, judicial, and executive control by justice authorities.

Key words: pensioner, beneficiary, region, payments, improper governance, authorized bodies.